

Oproep aan alle supermarktorganisaties: stap nu over op effectieve leeftijdscontrole en draag daarmee bij aan aanpak alcoholgebruik jongeren

GGD Nederland, het Trimbos-instituut en het Nederlands Instituut voor Alcoholbeleid (STAP) roepen alle supermarkten op om nog dit jaar een effectief gebleken leeftijdscontrolesysteem te installeren om zo alcoholverkoop aan te jonge kinderen te stoppen. Uit een recent onderzoek blijkt dat een 14- of 15-jarige bij supermarkten binnen 10 minuten alcohol kan kopen. Duidelijk wordt dat álle supermarkten een effectieve controle-systematiek moeten invoeren, anders glippen teveel jongeren door de mazen van het net. Lukt het supermarkten niet om de leeftijdsgrens te hanteren, dan wordt het tijd om alcoholverkoop te gaan beperken tot slijterijen.

Waarom de oproep aan supermarkten?

In Nederland wordt verreweg de meeste alcohol (zo'n 70%) gekocht in de supermarkt, waar drank bovendien over het algemeen goedkoop is (STAP, 2010). Vanwege het aanbod van voor jongeren aantrekkelijke drank (bier, wijn, zoete drankjes met een hoog alcoholgehalte en een leuke verpakking) en de lage prijs (er kan door jongeren voor weinig geld veel alcohol gekocht worden) is het essentieel dat de leeftijdsgrenzen juist in supermarkten strikt worden nageleefd.

De meest recente landelijke cijfers (2011) geven aan dat slechts 3 op de 10 supermarkten zich houden aan de nu geldende wettelijke leeftijdsgrens van 16 jaar (Van Hoof e.a.; 2011). Dit ondanks de intensieve campagnes die de supermarktbranche al jarenlang organiseert om te voorkomen dat aan jongeren onder de 16 jaar alcohol wordt verkocht. Voorbeelden hiervan zijn de verplichte opleiding van caissières ('Soms moet je NEE verkopen') en de invoering van de landelijke maatregel dat van iedere jongere onder de 20 die alcohol wil kopen het legitimatiebewijs gecontroleerd dient te worden ('Geen 20? Laat je legitimatie zien!').

Jongeren weten de zwakke plekken snel en gemakkelijk te vinden.

Begin mei a.s. zal in het wetenschappelijk tijdschrift 'Journal of Studies on Alcohol and Drugs' (JSAD) een artikel verschijnen van Dr. Joris van Hoof c.s. van de Universiteit Twente waarin het belang van een andere controleaanpak krachtig wordt onderschreven (Van Hoof et al; 2013).

De basis van dit artikel wordt gevormd door de uitkomsten van een Nederlands mystery-onderzoek waarbij twintig jongeren van 14 en 15 jaar ieder 10 keer de opdracht kregen in zo kort mogelijke tijd alcohol te kopen. Het resultaat was dat alle kinderen erin slaagden om in korte tijd (gemiddeld zo'n 10 minuten, afhankelijk van onder meer de afstand tot de supermarkt) alcohol te bemachtigen (van Hoof e.a.; 2011).

In het artikel wordt ervoor gepleit om in alle supermarkten een systeem te introduceren waarmee een consequente naleving van leeftijdsgrenzen in supermarkten gewaarborgd is. Het artikel beveelt in dit kader een specifieke vorm van leeftijdscontrole op afstand aan die al bij diverse Nederlandse slijterijen en supermarkten in gebruik is. Hiervan is bekend dat het tot een nalevingspercentage van ruim 95 % leidt. Jongeren onder de 16 die alcohol willen kopen in winkels waar deze systematiek wordt ingezet zijn zo goed als kansloos. Deze overkoepelende aanpak biedt iedere ondernemer en supermarktformule de zekerheid dat andere winkeliers en winkelorganisaties die gebruik maken van het systeem ook geen drank meer aan kinderen verkopen.

Het belang van effectieve leeftijdscontrole

In Nederland drinkt een belangrijk deel van de jongeren onder de 18 jaar niet alleen vaak maar ook veel. Het gaat met name om kinderen van 15 jaar en ouder. Uit recent onderzoek blijkt bijvoorbeeld dat 3 van de 10 leerlingen (12-18 jaar) van het voortgezet onderwijs binge drinken (dat is het drinken van 5 of meer glazen bij één gelegenheid). Bij de 15- en 16 jarige scholieren zegt de helft de afgelopen maand 5 of meer glazen per keer te hebben gedronken. (Verdurmen et al 2012). Het drinken van alcohol is in het bijzonder schadelijk voor jongeren. Alcohol verstoort de ontwikkeling van de hersenfuncties (geheugen, concentratie, creativiteit) van jonge mensen en maakt dat zij gevoeliger worden voor alcoholverslaving op latere leeftijd.

Beperking van de beschikbaarheid van alcohol is volgens wetenschappers (Babor et al; 2010) en ook volgens de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO; 2012) één van de belangrijkste maatregelen om het alcoholgebruik bij jongeren terug te dringen. Effectieve leeftijdscontrole is daarbij een onmisbaar instrument. Het Trimbos-instituut pleit er bovendien voor dat de introductie van effectieve controlesystemen in de supermarkt te begeleiden met onderzoek.

Effectieve leeftijdscontrole in supermarkten ook gunstig voor ouders en gemeenten

Steeds meer ouders willen voorkomen dat hun kind voor zijn 16^e jaar alcohol drinkt. Het strikt hanteren van leeftijdsgrenzen binnen het belangrijkste distributiekanaal van alcohol zal hen helpen om thuis een duidelijke norm voor alcohol te kunnen hanteren.

Een ander belangrijk voordeel is er voor gemeenten. Zij zijn immers vanaf 1 januari 2013 verantwoordelijk voor het toezicht op de naleving van de Drank- en Horecawet en dus op het in acht nemen van de leeftijdsgrenzen. Als supermarkten een goed nalevingssysteem hanteren bespaart dat de gemeenten substantieel op de inzet van toezichhouders.

Daarbij mag niet worden vergeten dat veel kinderen voor het avondje stappen flink indrinken. Het strikt hanteren van leeftijdsgrenzen in supermarkten zal ertoe bijdragen dat er minder wordt ingedronken.

Alle betrokken partijen hebben dus belang bij het zo snel mogelijk invoeren van een goed systeem. Als de naleving van de leeftijdsgrenzen voor alcohol bij de supermarkten op orde is, heeft iedereen daar baat bij. De gewenste en noodzakelijke beperking van de beschikbaarheid van alcohol in supermarkten voor jongeren zal leiden tot daling van hun ontoelaatbaar alcoholgebruik en uiteindelijk tot gezondheidswinst!

Dr. J.A. Walburg
Directeur Trimbos-instituut

Dhr. L.F.L. de Vries
Directeur GGD Nederland

Ir. W.E. van Dalen
Directeur Nederlands Instituut voor
Alcoholbeleid (STAP)

Voor meer informatie:

GGD Nederland: Laurens de Vries; perscontact via Martine Boer: 06 52447540

Trimbos-instituut: Afdeling Voorlichting; Marjan Heuving: 030 297 11 38/ 06 5139 5629
of Laila Zaghdoudi: 030 297 11 07/ 06 5345 4002

Nederlands Instituut voor Alcoholbeleid: Wim van Dalen: 030-6565041/ 06 53295544

Referenties

1. Lonken met bier; prijsacties voor bier in supermarkt en slijterij in 2008 en 2009. Nederlands Instituut voor Alcoholbeleid (STAP); Utrecht; 2011.
2. Van Hoof, J. J., & Krokké, J. (2011). Alcoholverkoop aan jongeren. Een landelijk nalevingsonderzoek. Enschede, afdeling Communicatiewetenschap: Universiteit Twente.
- 3) Van Hoof, J. J., & Gosselt, J. F. (2013). Underage alcohol sales - it only take minutes: A new approach to underage alcohol availability. *Journal of Studies on Alcohol and Drugs*, in press.
- 4) Van Hoof, J. J., Gosselt, J. F., & Baas, N. (2011). Beschikbaarheid van alcohol voor jongeren onder de 16. Minutenwerk. Enschede, afdeling Communicatiewetenschap: Universiteit Twente.
5. J. Verdurmen, J.; K. Monshouwer; S. van Dorsselaer; S. Lokman; E. Vermeulen-Smit ; W. Vollebergh; Jeugd en riskant gedrag 2011; Kernegegevens uit het peilstationsonderzoek scholieren; Utrecht, Trimbos-Instituut; 2012.
6. Babor T., Caetano R., Casswell S., Edwards G., Giesbrecht N., Graham K. *et al. Alcohol: No Ordinary Commodity—Research and Public Policy*. Oxford, UK: Oxford University Press; 2010.
7. European Action Plan to reduce the harmful use of alcohol 2012-2020; WHO; 2012.